

Universiteit Utrecht

Niet lekker is niet vies

Een onderzoek bij kinderen naar het begrip van
quasi synonieme uitingen

Bachelor eindwerkstuk

Leontine van Geffen, 3273970

8 april 2011

Begeleider en eerste beoordelaar: Elena Tribushinina

Tweede beoordelaar: Henk Pander Maat

Abstract

In dit onderzoek wordt in twee experimenten het begrip van quasi synonieme uitingen bij kinderen onderzocht. In het eerste experiment wordt door driejarige en volwassen proefpersonen keuzes te laten maken aan de hand van de mening van de onderzoeker getest hoe goed antonieme adjectieven en negaties worden begrepen. Dit wordt gedaan door plaatjes van producten te laten zien. Bij die plaatjes wordt gezegd wat de onderzoeker er van vindt. De proefpersoon kiest of hij het product wil meenemen in het winkelmandje of niet. In het tweede experiment wordt een experiment van Sher & McKenzie (2006) gedeeltelijk opnieuw uitgevoerd en nu ook met driejarige en vijfjarige kinderen uitgevoerd. De uitkomst van dit onderzoek is dat kinderen quasi synonieme uitingen meestal net zo goed begrijpen als volwassenen. In experiment 1 zijn er kleine verschillen op te merken in het begrip, maar in experiment 2 zijn er tussen de driejarige, vijfjarige en volwassen proefpersonen geen verschillen te vinden.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Theoretisch kader	4
Experiment 1	6
• Methode	6
• Proefpersonen	6
• Materiaal	6
• Procedure	6
• Coding	7
• Resultaten	7
• Conclusie	8
• Discussie	8
Experiment 2	9
• Methode	9
• Proefpersonen	9
• Materiaal	9
• Procedure	9
• Coding	9
• Resultaten	10
• Conclusie	10
• Discussie	10
Algemene conclusie en discussie	11
Bibliografie	12
Bijlagen	13

Inleiding

Is er een verschil tussen *Spruitjes vind ik vies* en *Spruitjes vind ik niet lekker*? Of wat denk je van een *halfvol glas* tegenover een *halfleeg glas*? Logisch gezien betekenen deze uitspraken hetzelfde maar de argumentatieve ladingen zijn verschillend. Volwassenen hebben geleerd dat eenzelfde gedachte op verschillende manieren geuit kan worden afhankelijk van hoe ze het over willen brengen. Kinderen zijn niet zo subtiel als volwassenen. Zij denken vaak nog in extremen, in zwart/wit.

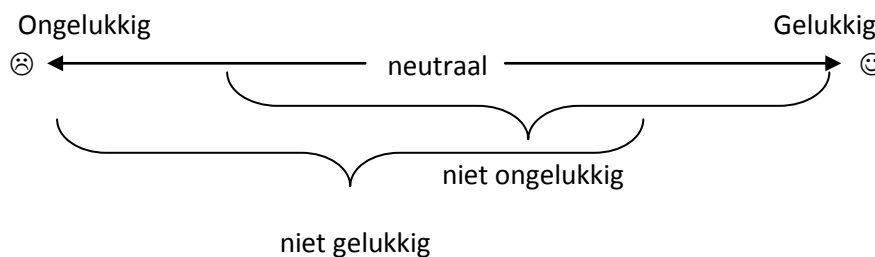
In samenwerking met Denise van den Berg heb ik een onderzoek opgezet waarbij we een deel van de proefpersonen en de data delen. Met twee experimenten onderzoeken we of kinderen dezelfde argumentatieve waarden toewijzen als volwassenen aan quasi equivalente zinnen. Begrijpen zij dat er een verschil is tussen *vies* en *niet lekker*? In het eerste experiment wordt gekeken naar het begrip van adjectieven en negaties bij driejarige kinderen en volwassenen. Het tweede experiment is bijna een replicatie van het experiment van Sher & McKenzie (2006). Een glas dat half gevuld is, is niet halfvol of halfleeg afhankelijk van de stemming van een persoon maar afhankelijk van de eerdere toestand van het glas. Het experiment met de glazen hebben zij alleen uitgevoerd op volwassenen. Om hun theorie te testen en het begrip van kinderen te meten wordt dit experiment hier uitgevoerd bij zowel volwassen als kinderen.

Het uiteindelijke doel is dus het verkrijgen van resultaten betreffende het begrip van adjectieven en negaties bij kinderen van verschillende leeftijden. Ik hoop middels dit onderzoek dan ook een meer generaliserend zicht hierop te krijgen.

Theoretisch kader

Verbieden en *toestaan* zijn antoniemen. Maar *niet verbieden* is niet hetzelfde als *toestaan*. Uit het onderzoek van Hippler & Schwarz (1986) komt dat de proefpersonen liever kiezen voor de minder extremen *niet verbieden* en *niet toestaan* dan voor de extremen *verbieden* en *toestaan*. Zij denken dat dit komt door onverschillige proefpersonen. Omdat de proefpersonen geen uitgesproken mening hebben kiezen ze voor een veiliger begrip. Ook concluderen zij dat een ontkennend geformuleerde zin zoals: *Mr. Mueller feels the legislator should not forbid/ not allow peep shows* (Hippler & Schwarz 1986, p.91) vaak als zwakker standpunt wordt opgevat. Dit is te vergelijken met het artikel van Krifka (2007). Hij laat zien dat er verschillende gradaties zijn in negaties en dubbele negatieven.

Figuur 1: Krifka 2007, p. 164.

Hij laat hiermee zien dat beide negaties meer naar het midden neigen dan de extremere positieve en negatieve begrippen.

Volgens pragmatici behoren *vol* en *leeg* tot verschillende gradaties of schalen. Deze schalen worden gebruikt voor *Quantity-based implicatures* (Holleman & Pander Maat, 2008). Dit houdt in dat er verschillende gradaties zijn van woorden als *lang* of *kort*. Maar dat dit bij *dood* en *levend* niet zo is: iets is dood of levend, niet een beetje dood of half levend. Ook *vol*, maar vooral *leeg* bestaan niet in verschillende gradaties: leeg is leeg. Terwijl als dit ontkennend wordt gebruikt het wel in verschillende gradaties bestaat. *Niet leeg* betekent niet dat het *vol* is en *niet vol* betekent niet dat het *leeg* is. Dit leggen Paradis & Willners (2005) ook uit.

Holleman & Pander Maat (2008) laten zien dat volwassenen verschillende argumentatieve waarden geven aan quasi synonieme uitingen (logische equivalentie) als *Mijn agenda is halfvol* versus *Mijn agenda is halfleeg*. Er is vaak door onderzoekers aangetoond dat kinderen dit niet kunnen, terwijl anderen hebben laten zien dat kinderen dit wel kunnen. Tomasello et al. (2005) zegt dat zeer jonge kinderen heel goed zijn in het lezen van de communicatieve bedoelingen van andere mensen en dat het begrijpen van die intenties een drijvende kracht is van de taalontwikkeling. Terwijl Loukusa, Leinonen & Ryder (2007) laten zien dat driejarige kinderen conversationale implicaturen nog niet goed begrijpen. Het begrip *implicatuur* is afkomstig van Grice (1975). Het geeft aan dat betekenis op indirecte wijze tot stand wordt gebracht (Houtkoop en Koole, 2000: 3). De spreker zegt iets maar bedoelt daarmee iets anders dan de letterlijke betekenis van wat hij zegt. Met drie experimenten laten Loukusa, Leinonen & Ryder (2007) zien dat kinderen vanaf hun derde tot aan hun achtste jaar de grootste ontwikkeling hier in doormaken. Volgens hen heeft een kind rond het derde jaar dus niet hetzelfde begrip als dat van een vijfjarig kind of een volwassene.

Sher & McKenzie (2006) laten zien dat logische equivalentie niet betekent dat iets informationeel equivalent is. Een halfvol glas is logisch gezien wel, maar informationeel gezien niet hetzelfde als een

halfleeg glas. Als de spreker een framekeuze heeft dan kiest hij voor de component die toegenomen is ten opzichte van het referentiepunt, de eerdere toestand. Een groot gedeelte van het onderzoek van Sher & McKenzie (2006) gaat over dit principe, het principe van toegenomen proportie. Hier is de keuze voor een frame afhankelijk van de voorafgaande situatie. Zij testten dit door de proefpersonen twee bekertjes water te geven, een vol en een leeg. Ze vroegen de proefpersonen het water over te schenken en de halfvolle of halflege beker op de hoek van de tafel neer te zetten. De meeste proefpersonen zetten de beker die eerst leeg was neer toen ze gevraagd werd om een halfvolle beker. Dus wanneer een proefpersoon gevraagd wordt de beker die halfvol is aan te wijzen zal de eerdere status van de beker leeg zijn geweest. Andersom als de proefpersoon gevraagd wordt de beker die halfleeg is aan te wijzen zal hij kiezen voor de beker waarvan de eerdere toestand vol was.

Door antoniemen en negaties te gebruiken in een experiment en door een zelfde experiment uit te voeren als Sher & McKenzie (2006) zal in dit onderzoek gekeken worden naar verschillen in begrip tussen volwassenen en kinderen. De hoofdvraag die daaruit voortvloeit luidt: *Begrijpen kinderen de verschillende argumentatieve ladingen van quasi synonieme uitingen?*

Uitgaande van eerdere onderzoeken verwacht ik dat kinderen van drie jaar de verschillende argumentatieve ladingen van quasi synonieme uitingen wel zullen begrijpen. Ik verwacht echter ook dat kinderen het niet even goed zullen begrijpen als volwassenen. Ook verwacht ik dat kinderen van drie jaar het minder goed zullen begrijpen dan kinderen van vijf jaar.

Experiment 1

Methode

In dit experiment wordt gekeken naar het begrip van adjectieven en negaties. Hiervoor is een test ontworpen. Achttien adjectieven zijn geselecteerd op basis van de taal die kinderen gebruiken en begrijpen. Deze adjectieven zijn zoveel mogelijk antoniem. Zo staat *vies* tegenover *lekker* en *mooi* tegenover *lelijk*. Van deze adjectieven zijn negaties gemaakt door er *niet* voor te plaatsen. Zo zijn er 36 verschillende meningen gevormd. Hierbij zijn op internet 36 verschillende plaatjes gezocht die gelinkt werden aan deze meningen. We hebben gezocht naar plaatjes van producten die voor kinderen duidelijk herkenbaar waren. Bijvoorbeeld:

Appel – niet vies

Pindakaas – verschrikkelijk

Knuffelbeer – fijn

Chocola – niet goed

De lijst is vervolgens gerandomiseerd. Voor de volledige lijst en het invulformulier, zie bijlage 1.

Proefpersonen

Aan dit experiment deden twintig driejarigen en twintig volwassenen mee. Deze proefpersonen zijn aselekt gekozen zonder rekening te houden met geslacht. Tien volwassenen zijn geselecteerd door de onderzoeker en tien volwassenen zijn geselecteerd door Denise van den Berg die hetzelfde experiment uitvoert. Kinderdagverblijf Dribbel in Soest is benaderd en met toestemming van de ouders hebben de kinderen meegedaan aan het experiment (zie voor toestemmingsbrief bijlage 2). De volwassenen komen uit de eigen omgeving van de onderzoekers. De gemiddelde leeftijd van de driejarigen was 41 maanden en de volwassenen waren tussen de 20 en 54 jaar oud.

Materiaal

Het materiaal gebruikt voor experiment 1 bestond uit 36 gelamineerde kaartjes van 8,5 cm bij 11,5 cm met daarop plaatjes van producten die gevonden kunnen worden in verschillende winkels. Deze plaatjes zijn gevonden op internet. Op tafel stond een winkelmandje uit het speelgoedwinkeltje van het kinderdagverblijf.

Procedure

Aan alle proefpersonen werd van tevoren uitgelegd wat er van ze verwacht werd. Tegen de kinderen werd verteld dat we zouden doen alsof we samen boodschappen zouden doen. Op tafel stond een winkelmandje en als voorbeeld werden er een aantal kaartjes met de plaatjes die we zouden gebruiken getoond. Er werd verteld dat ze moesten luisteren naar wat de onderzoeker over de plaatjes zegt en aan de hand daarvan moeten ze beslissen of het kaartje in de winkelmand gaat – of de onderzoeker het mee zou willen nemen of niet. Vervolgens werd er gevraagd of ze begrepen hadden wat er van ze verwacht werd. Als voorbeeld werd meteen begonnen met het eerste kaartje te laten zien. De onderzoeker herhaalde bij ieder kaartje dezelfde zin: Dit is een ... en dat vind ik Bijvoorbeeld: *Dit is een appel en die vind ik niet vies*. De proefpersoon werd gevraagd het kaartje uit de hand van de onderzoeker te pakken en het in het mandje te doen of met het plaatje naar beneden ernaast te leggen. Zo werden alle 36 kaartjes behandeld. De onderzoeker hield haar gezicht

neutraal en zorgde dat er geen sturende intonatie was in haar stem tijdens het afnemen van de test. Als de proefpersoon afgeleid werd er gevraagd of hij nog heel even wilde opletten, met een kleine aanmoediging was het afronden geen probleem. Pauzeren was met de driejarigen niet nodig, allemaal konden ze het experiment in zijn geheel in een keer voltooien. De volwassenen kregen dezelfde uitleg als de driejarigen. Zij begrepen meteen wat er van ze verwacht werd en het experiment kon bij iedereen vlot en zonder problemen afgenomen worden.

Coding

Er is een invulformulier ontwikkeld waarop de resultaten tijdens het testen op genoteerd konden worden. Per kaartje kon er genoteerd worden of de proefpersoon er voor koos het kaartje in de winkelmand te doen of niet. Om tot resultaten te komen hebben we gekeken hoeveel keer per conditie (semantisch positief, semantisch negatief, ontkenning positief of ontkenning negatief) de proefpersoon er voor koos het kaartje in de winkelmand te doen. Dit is per proefpersoon ingevoerd in SPSS.

Resultaten

Bij iedere formulering (positief/negatief en de ontkenning) horen negen plaatjes. In tabel 1 is te zien hoe vaak de proefpersonen er voor kozen om het plaatje in de winkelmand te doen.

Tabel 1: Gemiddelden en standaarddeviaties.

	driejarigen Gemid. (stdd)	Volwassenen Gemid. (stdd)
Ontkenning Negatief	8,50 (0,83)	8,60 (0,75)
Ontkenning Positief	2,45 (1,91)	0,50 (0,69)
Semantisch Negatief	2,05 (1,09)	0,10 (0,31)
Semantisch Positief	8,65 (0,67)	9,00 (0,50)

Te zien is dat er door beide groepen gekozen wordt om de ontkenning negatief, bijvoorbeeld *niet vies*, en de semantisch positief, bijvoorbeeld *lekker*, in de winkelmand te leggen. Omgekeerd wordt er vaak gekozen om de ontkenning positief, bijvoorbeeld *niet lekker*, en de semantisch negatief, bijvoorbeeld *vies*, niet in de winkelmand te doen. Na het uitvoeren van een variantieanalyse (ANOVA), gekeken naar de Greenhouse-Geisser, is te zien dat er een groot effect is van formulering ($F(1,701) = 853.059$, $p < .001$) met een partial η^2 van ,957. Er is ook een klein effect van leeftijd * formulering ($F(1,701) = 18.443$, $p < .001$) met een η^2 van ,327. Ook tussen de proefpersonen is er een effect van leeftijd ($F(1) = 30.612$, $p < .001$) met een η^2 van ,446.

Om vast te stellen hoe de groepen van elkaar verschillen wordt een Post Hoc test uitgevoerd. Om te controleren of er sprake is van gelijke varianties maak ik gebruik van de Bonferroni-procedure en wordt de significantie maal vier gerekend. Bij de semantisch positieve formulering is er tussen groepen geen significant effect ($p = 0,10$). Bij de semantisch negatieve formulering is er tussen groepen een significant effect ($F(1,38) = 58.382$, $p < .001$). Bij de ontkenning negatieve formulering is er tussen groepen geen significant effect ($p = 2.77$). Bij de ontkenning positieve formulering is er tussen groepen een significant effect ($F(1,38) = 38.025$, $p < .001$).

Conclusie

Er is een verschil tussen de groepen. Dit wil zeggen dat de volwassenen het op sommige punten beter doen dan de driejarigen. Dit was ook volgens de verwachting. In de Post Hoc test is echter te zien dat de volwassenen het niet op alle punten beter doen dan de kinderen. De volwassenen kozen vaker goed bij de semantisch negatieve formulering (vies) en bij de ontkennend positieve formulering (niet lekker). Dit zijn de kaartjes die niet in het winkelmandje gelegd zouden moeten worden. Aan de gemiddelden is te zien dat de volwassenen iets voorzichtiger zijn met het kiezen van ontkennend positief (niet lekker) en ontkenning negatief (niet vies). Ze vinden het hierbij moeilijker een keuze te maken om het kaartje in het winkelmandje te leggen of niet. Dit suggereert dat de lading van de negaties anders is dan die van de adjectieven zonder negaties. De kinderen kiezen echter vaker voor ontkennend positief (niet lekker) dan voor semantisch negatief (vies). Dit kan betekenen dat de kinderen de lading van *niet lekker* niet overtuigend genoeg vonden om het kaartje niet in het winkelmandje te leggen.

Discussie

Een minder punt aan dit onderzoek is dat Denise van den Berg en ik de procedure iets anders hebben uitgevoerd en daarom de data niet samen hebben kunnen voegen. Zij heeft bij het testen van haar vijfjarige proefpersonen gebruik gemaakt van een kaartje met winkelende vrouwen waarmee ze aangaf wat zij vonden van de producten op de kaartjes, terwijl ik dat zelf heb gezegd. Het zou zo kunnen zijn dat de kinderen, ondanks dat ik er goed op gelet heb dat ik met mijn gezicht en intonatie niets verraadde, er toch iets aan af hebben kunnen lezen.

Een ander punt van discussie is dat de driejarige proefpersonen het duidelijk leuk vonden om de kaartjes in het mandje te doen. Dit gebeurde dus altijd meer dan dat ze kaartjes naast het mandje legden. Dit zou kunnen verklaren waarom de kaartjes die gelinkt stonden met een ontkennend positieve formulering (niet lekker) vaker in het winkelmandje belandden. Ook luisterden ze vaker naar hun eigen mening over de producten die op de kaartjes stonden dan naar die van mij zoals ze gevraagd was. Dit kan te maken hebben met dat kinderen van drie jaar moeite hebben met het switchen tussen perspectieven. Volgens Frye, Zelazo & Tibor (1995) en de *Theory of Mind* leren kinderen tussen hun derde en vijfde jaar in meerdere perspectieven te denken, dus hoe iets er vanuit iemand anders zijn oogpunt uitziet. Ondanks dat ik duidelijk aangaf wat mijn mening was over de producten op de kaartjes, volgden de kinderen hun eigen mening en legden bijvoorbeeld het plaatje met de melk in het boodschappenmandje ondanks dat ik aangaf die niet lekker te vinden.

Experiment 2

Methode

Bij dit experiment wordt gekeken naar het begrip van argumentatieve lading van ogenschijnlijk synonieme uitingen bij driejarigen, vijfjarigen en volwassenen. Dit wordt uitgevoerd door het experiment van Sher & McKenzie (2006) ongeveer te reproduceren. Nu wordt er echter niet alleen naar het begrip van volwassenen gekeken maar ook naar het begrip van kinderen in twee verschillende leeftijden. Het glazenexperiment van Sher & McKenzie (2006) houdt in dat een vol glas voor de helft wordt leeggegoten in een leeg glas. Ogenschijnlijk zijn deze twee glazen even vol of even leeg. De proefpersoon moet kiezen welk van de twee glazen halfvol of juist halfleeg is.

Proefpersonen

Voor dit experiment worden dezelfde proefpersonen gebruikt als in experiment 1 met toevoeging van een derde groep van 24 vijfjarige proefpersonen die meedoen aan het onderzoek van Denise van den Berg. De gemiddelde leeftijd van deze vijfjarige proefpersonen is 64 maanden.

Materiaal

Het materiaal gebruikt voor experiment 2 bestond uit twee identieke glazen, waarvan één leeg en één gevuld met water. Omdat de glazen geribbeld waren kon de onderzoeker tijdens het overgieten goed zien wanneer de glazen exact evenveel water bevatten.

Procedure

Direct na experiment 1 werd experiment 2 afgenomen. Twee identieke glazen stonden naast elkaar op de hoek van de tafel. Het ene glas was vol met water, het ander leeg. De onderzoeker pakte de glazen en zette ze neer voor de proefpersoon. Het volle glas werd afwisselend tussen proefpersonen links of rechts neergezet. Met de vraag of de proefpersoon goed op wilde letten, werd het volgende gedaan: door water uit het volle glas te schenken werd het lege glas voor de helft gevuld. Vervolgens werd aan de proefpersoon gevraagd om het glas aan te wijzen dat halfvol, of als het de andere helft van de proefpersonen betrof, halfleeg was. Als de proefpersoon vragen had of niet begreep welke van de twee glazen te kiezen werd er nogmaals gevraagd om het glas dat halfvol, danwel halfleeg is aan te wijzen. De onderzoeker noteerde welk glas de proefpersoon koos. Bij de driejarigen en bij de volwassenen was deze procedure exact hetzelfde. Tot slot mochten de driejarige proefpersonen een sticker uitkiezen als beloning voor het deelnemen aan beide experimenten.

Coding

Op hetzelfde invulformulier als bij experiment 1 staat ook een gedeelte om de resultaten te noteren van experiment 2. Hier kan aangegeven worden of het volle glas links of rechts staat. Ook kan hier worden genoteerd of er aan de proefpersoon is gevraagd het glas dat halfvol of het glas dat halfleeg is te pakken. Daarna wordt ingevuld of de proefpersoon gekozen heeft voor het glas dat eerst vol was of juist voor het glas dat eerst leeg was. Om dit om te zetten naar data waarmee gerekend kan worden is er geteld hoe vaak de proefpersonen gekozen hebben voor het glas dat eerst leeg was.

Resultaten

Voor het berekenen van de resultaten hebben Denise van den Berg en ik onze data bijeengevoegd. Bij de volwassenen hebben we tien proefpersonen gevraagd het glas te pakken dat halfvol was en tien proefpersonen gevraagd het glas te pakken dat halfleeg was. Bij de vijfjarigen hebben we dertien proefpersonen gevraagd het glas te pakken dat halfvol was en elf proefpersonen het glas te pakken dat halfleeg was. Bij de driejarigen hebben we elf proefpersonen gevraagd het glas te pakken dat halfvol was en negen proefpersonen gevraagd het glas te pakken dat halfleeg was. We hebben bij elke proefpersoon gekeken of hij het glas aanwees dat in eerste instantie leeg was. Hieronder zijn de resultaten te zien.

Tabel 2: verdeling keuzes halfvol/halfleeg.

	Halfvol gevraagd		Halfleeg gevraagd	
	gekozen	niet	gekozen	niet
driejarigen	8	3	2	7
vijfjarigen	8	5	4	7
volwassenen	8	2	3	7

Te zien is dat als er aan de proefpersonen gevraagd werd het glas te pakken dat halfvol is, ze meestal kozen voor het glas dat in eerste instantie leeg was. Andersom is te zien dat als er aan de proefpersonen gevraagd werd het glas te pakken dat halfleeg is, ze meestal kozen voor het glas dat in eerste instantie vol was.

In het glazen experiment blijkt dat er geen effect is tussen leeftijden. Kinderen van drie jaar, vijf jaar en volwassenen kiezen dezelfde glazen ($P = 0.78$). Dit betekent dat ze het even goed doen.

Met een χ^2 toets is gekeken naar de conditie*respons, hier is wel een effect gevonden $\chi^2(1) = 10.8$, $p < 0.005$. De antwoorden verschillen per conditie.

Conclusie

De antwoorden van de proefpersonen verschillen per conditie. Als er gevraagd wordt om het glas dat halfvol is dan kiezen de proefpersonen voor het glas dat eerst leeg was. En als er gevraagd wordt om het glas dat halfleeg is dan kiezen de proefpersonen voor het glas dat eerst vol was. Dit is volgens de verwachtingen. Tegen de verwachtingen in is er geen effect in leeftijd, dit betekent dat de driejarigen en de vijfjarigen dit experiment even goed doen als de volwassenen.

Discussie

Ondanks dat de driejarigen en de vijfjarigen het even goed doen als de volwassenen blijft de vraag of ze het ook echt even goed begrijpen als de volwassenen. De keuze voor het glas wordt niet beredeneerd maar vanuit de argumentatieve lading van het adjectief bepaald. Wordt er gevraagd om halfvol dan kiezen de meesten voor het glas dat eerst leeg was en andersom. Het lijkt er op dat driejarigen en vijfjarigen deze argumentatieve lading ook al begrijpen en daarom kiezen voor het goede glas.

Algemene conclusie en discussie

Begrijpen kinderen de verschillende argumentatieve ladingen van quasi synonieme uitingen?

In zowel experiment 1 als in experiment 2 is gebleken dat kinderen van drie jaar bijna dezelfde antwoorden geven als volwassenen. In experiment 2 is ook gebleken dat kinderen van vijf jaar dit ook kunnen. Concluderend kan ik stellen dat driejarige kinderen verschillende argumentatieve ladingen van quasi synonieme uitingen kunnen begrijpen. Dit betekent dat driejarige en vijfjarige kinderen meer kunnen begrijpen dan de meeste onderzoekers denken. Dit gaat ook in tegen mijn eigen verwachtingen.

In een volgend onderzoek kan een vergelijkend experiment gedaan worden tussen driejarigen, vijfjarigen en volwassenen zoals hier de bedoeling was in experiment 1. Dit is in dit onderzoek niet gelukt. Hierdoor zouden er gedetailleerdere verschillen gevonden kunnen worden in het begrip van kinderen van verschillende leeftijden. Ook zou er bij kinderen onderzoek gedaan kunnen worden naar het begrip van enkele- en dubbele ontkenningen (niet gelukkig, niet ongelukkig) zoals Krifka (2007) die heeft beschreven.

Bibliografie

Frye, D., Zelazo, P.D., Palfai, T. (1995). *Theory of Mind and Rule-Based Reasoning*. *Cognitive Development*, 10, p. 483-527.

Hippler, H.-J., & Schwarz, N. (1986). *Not forbidding isn't allowing. The cognitive basis of the forbid-allow asymmetry*. *Public Opinion Quarterly*, 50, p. 87-96.

Houtkoop, H., & Koole, T. (2000). *Taal in actie. Hoe mensen communiceren met taal*. Bussum: Coutinho.

Krifka, M. (2007). *Negated antonyms: Creating and filling the gap*. In Uli Sauerland & Penka Stateva (eds.), *Presupposition and implicature in compositional semantics*. *Palgrave Studies in Pragmatics, Language and Cognition*, p. 163-177. Houndmills: Palgrave Macmillan.

Loukusa, S., Leinonen, E., & Ryder, R. (2007). *Development of pragmatic language comprehension in Finnish speaking children*. *First Language*, 27(3), p. 279-296.

Paradis, C. & Willners, C. (2006). *Antonymy and negation: the boundedness hypothesis*. *Journal of pragmatics*, 38 (7), p. 1051-1080.

Sher, S., & McKenzie, C.R.M. (2006). *Information leakage from logically equivalent frames*. *Cognition*, 101, p. 467-494.

Tomasello, M., Carpenter, M., Call, J., Behne, T & Mol, H. (2005). *Understanding and sharing intentions: The origins of cultural cognition*. *Behavioral and Brain Sciences*, 28, p. 675-735.

Bijlagen

Bijlage 1: Toestemmingsbrief ouders

Bijlage 2: Invulformulier experiment 1 & 2

Beste ouders,

Tussen 1 maart en 11 maart doet uw kinderdagverblijf mee met een wetenschappelijk onderzoek naar argumenteren bij kinderen. In dit onderzoek wordt met name gekeken hoe kinderen reageren op negatieve ontkenningen als *niet vies* en *niet lelijk*. We willen uitzoeken hoe bij kinderen begrip ontstaat van de betekenis van dit soort woordparen en in hoeverre dat afwijkt van volwassenen.

Het onderzoek vindt plaats onder schooltijd en zal ongeveer 20 minuten duren. We vragen de kinderen spelenderwijs een keuze te maken tussen bijvoorbeeld *niet vies* en *lekker*. De keuzes die de kinderen maken worden vergeleken met die van oudere kinderen en volwassenen. Tijdens het onderzoek worden aantekeningen gemaakt door de onderzoeker. De resultaten worden uitsluitend anoniem gerapporteerd.

Als u er bezwaar tegen heeft dat uw kind hieraan meewerkt, kunt u dat kenbaar maken door het onderstaande strookje in te vullen en bij de leerkracht in te leveren.

Voor meer informatie over het onderzoek kunt u ook terecht bij de hoofdonderzoekster:

Dr. Elena Tribushinina
E.Tribuschinina@uu.nl

Met vriendelijke groet,

Leontine van Geffen
Studente Taal- en Cultuurstudies aan de Universiteit Utrecht.
L.B.M.vangeffen@students.uu.nl

Hierbij maakt ondergetekende bezwaar tegen deelname van zijn/haar kind aan het onderzoek *Argumenteren bij kinderen*.

Datum:

Plaats:

.....

.....

Naam kind:

Handtekening

.....

.....

Bijlage 2: Invulformulier experiment 1 & 2

GEGEVENS PROEFPERSOON

Geboortedatum:/...../..... (dd/mm/jjjj)

BEKERTJES EXPERIMENT

Tegen de proefpersoon is gezegd:

- Pak het glas dat half vol is
- Pak het glas dat half leeg is

De proefpersoon heeft het glas gepakt dat eerst:

- Vol was
- Leeg was

Het glas dat eerst vol was staat:

- Rechts
- Links

HOOFDEXPERIMENT

			Winkelmandje	Prullenbak
ON	1. Niet vies	Appel		
SN	2. Verschrikkelijk	Pindakaas		
ON	3. Niet saai	Kleurboek		
OP	4. Niet goed	Chocola		
SP	5. Fijn	Knuffelbeer		
SN	6. Saai	CD		
SN	7. Gevaarlijk	Lolly		
ON	8. Niet raar	Fototoestel		
OP	9. Niet lief	Aap (knuffel)		
ON	10. Niet vervelend	Paraplu		
SN	11. Vies	Wortel		
SP	12. Goed	Fruit		
SN	13. Vervelend	Muts		
OP	14. Niet mooi	Broek		
SN	15. Raar	Popcorn		

SP	16. Lief	Konijn (knuffel)		
OP	17. Niet leuk	Trein		
ON	18. Niet eng	Tijger (knuffel)		
ON	19. Niet stom	Puzzel		
SP	20. Interessant	Boek		
SN	21. Eng	Leeuw		
SN	22. Lelijk	Schoenen		
SP	23. Prachtig	Bloemen		
OP	24. Niet veilig	Skateboard		
OP	25. Niet interessant	Dik boek		
OP	26. Niet lekker	Melk		
SN	27. Stom	Pop		
OP	28. Niet prachtig	Schilderij		
SP	29. Mooi	Jas		
SP	30. Lekker	Koekje		
ON	31. Niet gevaarlijk	Fiets met zijwieltjes		
ON	32. Niet verschrikkelijk	Boontjes		
SP	33. Veilig	Zwembandjes		
SN	34. Leuk	Lego		
ON	35. Niet fijn	Handschoenen		
OP	36. Niet lelijk	Trui		